

Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlikleri Ve Öğretmen Adayı Belirleme Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme

Ayşe Nur KUTLUCA CANBULAT¹

Özet

Bu çalışmada öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarının öğretmenlik özellikleri ve yeterlikleri hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma niteliğindedir. Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uygunluğu ile ilgili iki devlet üniversitesi eğitim fakültesinde öğretmen yetiştirme alanında uzmanlaşmış 20 öğretim elemanı ile görüşülmüştür. Öğretim elemanlarına göre öğretmen adaylarından mesleğe ilgi, istek duyan ve sorumluluk duygusu gelişmiş adayların daha başarılıdır. Öğretmen adaylarının seçimi ve atanma sürecinin adayların bireysel özelliklerini tanıma imkanı sunmadığı için öğretmenlik eğitimi anlayışına uygun değildir. Öğretmen adaylarına verilen eğitimin kalitesinden bağımsız olarak öğretmenlik eğitimi kazandırılabilir özellikler yanında kişisel özelliklerin etkisi ile anlam kazanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen yeterliği, öğretmen adayı belirleme süreci

Abstract

In this study instructors' views about teacher candidates' teacher characteristics and competences were determined. The research is a descriptive study based on screening model. Data were collected through structured interview form which used in qualitative research. For this purpose, 20 instructor specialized in the field of teacher training at two state universities' education faculties were interviewed regarding the suitability of teacher candidates to the teaching profession. According to the instructors teacher candidates who interest the teaching profession and have sense of responsibility are more successful. Teacher candidates selection process and the appointment process are not eligible for teaching profession understandings because not to allow to recognize the individual characteristics of the teacher candidates. Regardless of the quality of education given to the teacher candidates, teaching profession can be imparted by the personal characteristics of the teacher candidates.

Key Words: Teacher efficacy, teacher candidates' selection process

GİRİŞ

Öğretmenlik görev ve sorumlulukları diğer mesleklere kıyasla çok fazla olan bir meslektir. Çünkü öğretmenler bir milletin veya ülkenin geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşımaktadırlar. Yetiştirdikleri bireyler aracılığıyla toplumu ve devleti geliştirmekte ve ilerletmektedirler (Yaşaroğlu,2006; akt: Çimer,2010). Bu nedenle öğretmenlik mesleğini üstlenecek olan bireylerden bu mesleğin görev sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmeleri beklenir.

Öğretmenlik mesleğinin toplumu şekillendirme ve geleceğini etkileme rolü dikkate alındığında öğretmenlik mesleği öğretmenlik eğitimi dışında bireylerin öğretmenlik mesleğine yatkınlığı ile ele alınmalıdır. Öğretmenlik öğretilecek olan alan bilgisine sahip olmak yani konuyu çok iyi bilmenin yanında konuyu öğrencilerin anlayacağı şekilde öğretebilmeyi de gerektirmektedir (Çimer,2010). Alan yazın incelendiğinde öğretmenliğin alan bilgisi ve meslek bilgisi ile gerçekleştirileceği ifade edilmektedir. Ancak bir öğretmenin alan ve meslek bilgisi yanında, hatta başlıca sahip olması gereken özellikleri ise, kişisel özellik ve yeterlikleridir. Öğretmenlik mesleği açısından sözü edilen bu özellikler mesleğin etkililiği ve kalitesi açısından göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Çünkü eğitim ve öğretim için gerekli hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği hedeflere

¹ Yrd. Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, aysenur.canbulat@gmail.com

ulaşma açısından ne kadar organize edilirse edilsin, o hedeflere ulaşmanın gerek ve önemini kavrayan öğretmenler tarafından yürütülmedikçe, eğitimden beklenen sonucun alınması mümkün görünmemektedir (Sünbül, 2001).

Eğitim-öğretim alanında yapılan araştırmaların öğretmenlerin uyguladıkları etkinliklerle ve gösterdikleri davranışlarla öğrenci başarısını arttırması arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılan çalışmalarda pek çok öğretim modelinin, yönteminin, tekniğinin, araç-gerecin vb. geliştirildiği görülmektedir (Bolster, 1983; Joyce & Weil, 1986). Ancak günümüzde hâlâ öğrenci başarı-başarısızlığının nedenleri önemli araştırma konuları olma özelliğini sürdürmektedir. Öğrenci başarı-başarısızlığında öğrencinin bireysel nitelikleri yanında özellikle öğretmenin sorumluluğunda yürütülen eğitim-öğretim uygulamaları oldukça önemlidir (Ekici 2013).

Günümüzde artık öğretmek yeterli görülmemekte, bunun yerine öğretmenlere öğrenciye öğrenmede rehberlik etme, yönlendirme ve kolaylaştırma gibi bireyin ve dolayısıyla toplumun gelişimine katkıda bulunma, gibi bir misyon yüklemektedir. Bunun için ise öğretmenin sorumluluk duygusu yüksek, kendini iyi ifade edebilen, hoşgörülü, sabırlı, açık fikirli, esnek, sevecen, anlayışlı, esprili, yüksek başarı beklentisi, cesaretlendirici ve destekleyici olma gibi özelliklere sahip olması gereklidir. Öğretmenin çok iyi konu alanı hakimiyeti olması, öğrencileri nasıl motive etmesi gerektiğini bilmesi, sınıf içi zamanı etkili bir şekilde kullanması, bireysel farklılıklara nasıl yaklaşması gerektiğini bilmesi (Slavin,2003 ve bilgisini etkili bir şekilde öğrencisine aktaracak kabiliyete sahip olması gerekmektedir. (Sadker & Sadker, 2003; akt:Okpala and Ellis ,2005).

Kısacası öğretmenin sahip olduğu özellik ve bu özelliklerin öğretmenlik mesleğine uygunluğu öğretmenlik mesleğinin bireyi ve toplumu geliştirme misyonu açısından çok önemli görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini yapacak öğretmen adaylarının da öğretmenlik mesleğini yapabilmeleri için sayılan tüm özelliklere sahip olması gerekmektedir.

AMAÇ

Türkiye’de öğretmenlik yetiştirme sistemine bakıldığında mesleği yapacak olan bireyler ÖSYM tarafından merkezi bir sınavla yerleştirilmektedir. Bu yerleştirme sürecinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uygunluğu ve kişisel özellikleri dikkate alınmamaktadır. Öğretmenlik mesleği bireylerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde kuram ve uygulama boyutunda üst düzeyde niteliklere sahip birer uzman olarak yetiştirilmeleri ve yetiştirildikleri alanda istihdam edilmeleri olarak görülmektedir (Canbulat ve Kutluca Canbulat,2013)

Bu çalışmada öğretmenlik mesleği yapacak bireylerin yapılan merkezi bir sınav aracılığıyla öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişisel özelliklere bakılmaksızın seçilmesi yoluyla, öğretmen olabilirlikleri, öğretmenlik mesleğine yatkınlıkları bilinmeyen öğretmen adaylarının hizmet öncesi verilen eğitim yoluyla istenilen niteliklere kavuşturulup kavuşturulamayacağı, verilen eğitimin öğretmenlik yapacak bireylerin sahip oldukları özellikleri etkileme açısından yeterliliği, verilen eğitimin sisteme giren her öğrenciyi aynı oranda öğretmen özellik ve yeterliklerine ulaştırma derecesi merak edilmiş ve bu sorulara öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarının görüşleri alınarak cevap aranmaya çalışılmıştır.

Bu amaçla öğretim elemanlarına aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yapacak bireylerde bulunması gereken nitelik ve yeterliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
2. Öğretmen adaylarında var olması beklenen özelliklerin 4 yıllık eğitimle kazandırılacağını düşünüyor musunuz? Çözüme ulaştıramadığınız durumlar oluyor mu?

3. Öğretmen adaylarını, öğretim elamanları olarak siz seçebilseniz bu adaylarda hangi özellikleri arardınız? Eleme sisteminiz nasıl olurdu, kimleri elerdiniz? Neden?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan (Karasar,2003) araştırma yaklaşımı olan tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma niteliğindedir. Nitel araştırma yöntemiyle desenlenen araştırma da veriler yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşme tekniğinde amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır (Akt.Yıldırım ve Şimşek, 2004).

Çalışma Grubu

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uygunluğu ile ilgili iki devlet üniversitesi eğitim fakültesinde eğitim bilimleri kapsamında öğretmen yetiştirme alanında uzmanlaşmış 20 öğretim elemanı ile görüşülmüştür.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının görüşüne başvurulmasının nedeni öğretim elemanlarının eğitimlerinden sorumlu oldukları öğretmen adaylarının **belirleme/ seçim** sürecinde yer alamamalarıdır. Kendi seçemedikleri şans eseri eğitim ve öğretimden sorumlu oldukları öğretmen adayları hakkındaki görüşleri öğretmen eğitimi konusunda önemli görülmüştür. Öğretim elemanlarının ilgili görüşleri ÖE1, ÖE2.....ÖE20 şeklinde kodlanarak sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi betimsel analiz ile gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz, ham verilerin okuyucunun anlayabilmesi ve kullanabilmesi için daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanabilmesi sürecidir. Betimsel çözümlemede görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Altunışık ve diğerleri, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Öğretim elemanlarının verdikleri yanıtlar, araştırma amaçları doğrultusunda kodlanmıştır. Verilerden hareketle, kodların benzerlik, farklılık ve ilişkileri dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuş, her bir kategorinin hangi sıklıkla tekrar ettiği (frekansı) bulunmuş ve tablo şeklinde gösterilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma bulguları araştırma soruları ile ilişkilendirilerek verilmiştir.

1. Öğretim elemanlarının öğretmenlik mesleği yapacak bireylerde bulunması gereken nitelik ve yeterlikleri ile ilgili görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretim elemanlarının öğretmenlik mesleği yapacak bireylerde bulunması gereken nitelik ve yeterlikleri ile ilgili görüşleri

Görüşler	f	Görüşler	f
Yeterli olduklarını düşünmüyorum	12	Bazılarının yeterli olduğunu düşünüyorum	8
Bilgi var uygulama zayıf	7	Sorumluluk duygusu gelişmiş adaylar çabalyorlar	3
Sorumluluk bilinçleri gelişmemiş	5	Yeterli beceriye sahip değiller ancak kendilerini geliştirmek için çabalyorlar	2
Mesleği sevmiyorlar	2	Mesleği sevenler istekli ve başarılı	3

Tablo 1 incelendiğinde görüşüne başvurulmuş öğretim elemanlarının öğrenim gören öğretmen adaylarının alan ve mesleki bilgisine ancak bunun öğretmenlik yeterliğini için tek

başına sağlayamayacağını uygulama boyutunun daha önemli gördükleri anlaşılmaktadır. Adayların öğretmenlik yeterliklerine sahip olduğunu düşünen öğretim elemanları ise bu durumu mesleği sevme, sorumluluk duygusu ve kişisel becerilerle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarından ÖE17 bu konudaki görüşünü " Öğretmen adayları biliyor olsalar da bu bilgiyi hakkıyla aktarmak sorumluluk bilinci gerektirir ve bu bilinci geliştirmemiş günü kurtarma derdinde olan adaya bu özelliği kazandırmak için maalesef bu yaş çok geç" şeklinde bir ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri en nitelikli şekilde kazanmaları, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, bu görev ve sorumlulukları yerine getirebileceklerine olan öz-sorumluluk algılarına da bağlıdır (Ekici,2013). Sorumluluk ögesi, bir işte az bir gözetimle, rehberlik ve geribildirimlerle bağımsız olarak çalışmayı ve sorumluluk almayı/vermeyi içerir (Babadoğan,2009). Öğretmen adayının kendi öğrenmesinden ve gelecekteki öğrencilerinin öğrenmesinden sorumluluk duyması gerekir.

2. Öğretim elemanlarının hizmet öncesi öğretmenlik eğitiminin öğretmenlik mesleği için yeterliliği ve uygunluğuna ilişkin araştırma sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretim elemanlarının öğretmenlik eğitiminin öğretmenlik yeterliklerini kazandırma yeterliğine ilişkin görüşleri

Görüşler	f	Görüşler	f
Kazandırılabilir özellikler		Kazandırılmayacak özellikler	
Öğretmenlik Bilgisi	7	Kişilik özellikleri	8
Alan Bilgisi	15	Beceri ve kabiliyet	6
Genel kültür	8	Mesleğe ilgi	7

Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarının çoğunluğuna göre öğretmenlik mesleğinin bilgi yönünden kazandırılabilir özelliklerinin olduğu görülmekte ise de mesleğe ilgi, kişilik özelliklerinin mesleğe uygunluğunun önemli olduğu, herkesin öğretmenlik yapamayacağı bunun için becerilere sahip olunması gereği gibi öğretmenlik eğitimi ile kazandırılması zor durumlar olarak ortaya konmuştur. Örneğin mesleğin kabiliyet ve beceri gerektiren bir meslek olduğunu ifade eden öğretim elemanlarından Ö8 durumu çok çarpıcı bir şekilde açıklamıştır.

"Öğretmen adayının bazı mikro öğretim uygulamalarında yada hatta öğretmenlik uygulaması için okullara gittiklerinde gözlüyorum ancak ürünümüzü -eğitimsel ürün olarak bakacak olursak- hayretle izliyorum. Beden eğitimi dersinde örneğin kendisi hareket etmekten yoksun veya bazı hareketleri kendisi yapamıyor, yada yapmaktan çekiniyor, öğrenciye nasıl öğretsin. Geçirtiyor bu nedenle, ya da sesi kötü nota bilmiyor ritm takip edemiyor. Öğrencinin estetik duygusunu nasıl geliştiresin onu da geçiyor. Geriye bilgi kalıyor aktarılacak. Tam geleneksel öğretim anlayışına uygun olarak o da.

Ö 10 ise öğretmenliğin beceri ve kabiliyet gerektirdiğini şu ifadelerle açıklamıştır.

"Ben her bireyin eğitim hakkına sahip olduğunu ve toplumda her bireyin bireysel farklılıklara sahip olduğunu ve buna uygun şekilde muamele hak ettiğini her fırsatta savunuyorum. Ancak bir öğrencim var, konuşma bozukluğu var. Bu öğrencim bir etkinlikte yer almaktan bile çekiniyor, olsa da istenilen performansı gösteremiyor. Bu öğrencim iki sene sonra öğrenci karşısına çıkacak ders anlatmaya çalışacak, çok iyi

bilse dahi öğrencisine aktarmakta zorlanacak, öğretmenlik mesleğinin gereğini yerine getiremeyecek büyük bir olasılıkla. Şimdi bu öğrenci puanı bu bölüme yettiği için gelmiş. Tabi ki bu öğrencinin yapabileceği ve başarılı olabileceği bir alanda eğitim alması hem aday hem de gelecekteki öğrencileri açısından en doğrusu olurdu. Öğretmenlik puanla ölçülebilecek bir meslek değildir."

Öğretim elemanlarının da belirttiği üzere öğretmenlik bilgi, beceri gibi bilişsel alan yeterlilikleri gerektirmesinin yanı sıra *tutum ve davranış gibi duyuşsal alan yeterlikleri* gerektiren bir meslektir. Öğretmenliğe yeni adım atacak adayların da meslekle ilgili değer ve tutum kazanımları en az bilgi kadar gereklidir. Yapılan araştırmalar öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışları ile etkilendiğini göstermektedir. Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, çeşitli kaynakları ve bunları kapsayan kişiliği öğrenciyi etkilemektedir. Çoğu zaman öğrenci, öğretmenin anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir (Varış, 1998 : 118; akt: Karaman,2008)

3. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını belirlenebilmesi için gerekli olan kriterlere ilişkin görüşleri Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3: Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını belirleme kriterleri

Genel Kriterler	
Sis Sistem eleyici olmalı	17
Herkes öğretmen olmamalı	12
Özel Kriterler	
Aday mesleği sevenler arasından seçilmeli	15
Sorumluluk duygusu olmalı	17
İletişim becerisi belirleyici olmalı	13
Yüz yüze iletişim kurabilmeli	7
Ses tonu ve diksiyonu düzgün olmalı	6
Kabiliyet beceri ve yeterlikler önemli	11
Fiziksel becerilere yatkın olmalı (Sınıf Öğretmenleri)	7
Çocuğun seviyesine inmeli (Sınıf Öğretmeni)	4
Psikolojik yönden sağlıklı olmalı	4
Sabırlı olmalı- sabrı ölçülmeli	9
Mesleği yapmayacaklarla uğraşmak maddi ve manevi kayıp	5
KPSS öğretmen seçimine uygun değil	17

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğretim elemanlarının genel olarak sisteme giren herkesin öğretmen olmaması gerektiği ve dolayısıyla sistemin eleyici olması gerektiğini ifade etmesi çok dikkat çekicidir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uygunluğu ile ilgili olarak görüşüne başvurulmuş öğretim elemanlarından ÖE7 konu ile ilgili olarak şöyle bir ifade kullanmıştır.

"Adaylardan bazıları bu mesleği yapmayacaklarını söylüyorlar. Mesleği zaten sevmeyen ve yapmak istemeyen adayları öğretmen yapmaya çalışıyoruz. Öğretmen yetiştirme sisteminde ne olursan ol gel felsefesi yanlış bir felsefedir. Ülkenin maddi ve manevi değerleri bu zihniyete teslim edilmemeli, öğretmenlik mesleğini hak eden bireylerin öğretmenlik yapabilmesine olanak tanınmalıdır. Yoksa karşılaşılan şey ülke ekonomisi açısından kayıp zaman, boşa giden emek demektir. "

Öğretim elemanı görüşünü ifade ederken ülke ekonomisi açısından emek ve zaman kayıplarına neden olunabileceğini ifade etmiştir. Bu açıdan bakıldığında ülkenin kaynaklarının etkin kullanımı için öğretmen adayının daha en başından öğretmenlik mesleğine uygunluğu değerlendirilerek belirlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Kalkınmada en önemli faktörlerin başında gelen eğitim ve eğitim ekonomisi açısından insan kaynağı kullanımında “en uygun iş gören seçimi” (Karakütük, 2010) en önemli ilkelerden biridir. İnsan kaynaklarının etkili kullanımı açısından “en uygun öğretmen adayını belirleme” önemli görülmektedir.

Herkes öğretmen olmamalı diyen öğretim elemanlarından ÖE3 ise şöyle bir ifade kullanmıştır.

"Üniversite sınavını bir şekilde kazanmış fakat öğretmen olamayacak öğrenciler var ve maalesef sistem hep öğrenciden yana olduğu için derslerdeki başarısı ne kadar kötü olursa olsun bu öğrenci mezun oluyor ve öğretmenlik yapmaya hak kazanmış oluyor. Kendine faydası dokunmayan bir adayın insan yetiştirme işinde ne kadar başarılı olacağı konusunda endişelerim var. Geleceğimizden korkuyorum bu adayları gördükçe. Herkes öğretmen olmamalı, olamamalı."

ÖSYM tarafından yapılan merkezi bir sınavla öğretmen olmaya hak kazanmış öğretmen adaylarının öğretmen olabilmeleri için öğretmenlik eğitimi sonucunda yapılan KPSS sınavının öğretmenlik mesleği yapacak bireyleri seçmek için tek başına yetersiz olduğunu düşünen öğretim elemanlarından;

"İletişim kurmakta zorlandığım öğretmen adayları var. İnsanın yüzüne bakmıyor. Sesini kendi bile duyamıyor konuşurken. Ama yazılı sınavlarda başarılı. Sınavlarda başarılı olduğu için de KPSS sınavını geçip öğretmen olacak. Ama öğrencilerine kendini ve dersleri nasıl anlatacak, nasıl iletişim kuracak ve onlara sevgiyle yaklaşacak bilemiyorum" ifade kullanırken ÖE4 ise “ KPSS gibi bir sınavın olması eşitlik açısından iyi yalnız yeterli değil. Çünkü KPSS sınavı ile birincisi öğretmenlik beceri ve yeterliklerini yoklayamazsın, ikincisi ise ülkenin çocuklarını nasıl bir öğretmene teslim edeceğini kestiremezsin.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretim elemanlarının tamamına yakını mesleği seven öğretmen adaylarının uygulamalarda daha başarılı olduğu ve mesleği sevmenin öğretmenlik mesleği açısından öneminden söz etmişlerdir. Örnek vermek gerekirse öğretim elemanlarından

"Bazı adaylar öğretmen olmak için doğmuş sanki. Zaten mesleğini isteyerek seçmiş, hevesli, ilgili ve başarılılar. Bazılarının ise mesleği yapmak istemedikleri o kadar çok belli ki zoraki yapıyor yaptığı işi ve öğretmenlik mesleğinin büyüğünden yoksun. Bu meslek istenmeden yapılamaz."

Karşılaşılan bu durumu sevmek ya da sevmemek, onaylamak ya da onaylamamak bireyin tutumunu ve böylece mesleğini algılama biçimini göstermeye yardımcı olur. Tutum ve mesleği algılamanın kökeni, bireyin duruma karşı beslediği tavır olarak görülmekte bireyin bu tavrı, durumun kabul ya da reddedilmesine neden olabilmektedir (Bilgin, 1996). Öğretmenlik mesleği açısından da bir adayın mesleği sevmesi ya da sevmemesi mesleğe yönelik algısını şekillendirecektir. Mesleği seven ve isteyen aday iyi bir öğretmen olma yolunda ilerleyebilecekken, sevmeyen aday farklı bir tavır sergileyebilecektir. Çünkü bireyin karşısındaki bireye, objeye veya nesneye yönelik tutum ve algısı, karşısındakine biçtiği değere ve ilgiye göre yönlendirilmektedir. Değerli bulduğuna karşı kabul edici, değersiz

bulduğuna karşı reddedici, ilgili bulduklarına karşı olumlu bir tutum takınma eğilimindedir (Karaman,2008).

Öğretmenlikte beceri ve yeterliklerin önemine vurgu yapan öğretim elemanlarından ÖE10 görüşünü;

"Öğretmenlik kendini çok iyi ifade edebilen, empati yeteneği gelişmiş, çocuklarla ve gençlerle çok iyi iletişim kurabilen, öğrenmeye ve öğretmeye meraklı bireylerin yapabileceği bir meslektir. Biz böyle adaylara bilgiyi ve bilgiyi kullanma ve öğretme yollarını öğretebiliriz" şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen olacak kişinin kişilik özelliklerinin de meslekteki başarısı açısından önemine vurgu yapan öğretim elemanlarından ÖE9 şu ifadeleri kullanmıştır.

" Öğretmen mesleki ve alan bilgisinin yanı sıra sabırlı, anlayışlı, pratik, öğretmeye hevesli olmalıdır. Bir şeyi tekrar tekrar anlatmak gerekirse bunu yapabilmeli, tüm öğrencilerin öğrenmesini sağlayacak öğrenme ortamları yaratabilmeli sıklıkla değildir. Ancak böyle öğretmen olunur. Öğretmenlik zor zanaat. Bu iş ancak istekle yapılır. Yoksa yapılan işe öğretmenlik denilmez. Zaman öldürme ve geleceği çalma denilir."

Öğretim elemanlarının ifadelerine göre öğretmenlik mesleği yapacak olan kişilerin çok yönlü değerlendirmesinin yapılması gereği ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin niteliği ve kalitesi öğrenci başarıları ile doğrudan ilişkilidir. PISA 2012 (Program for International Student Assessment) sonuçları incelendiğinde en başarılı ülkeler sıralamasında OECD ortalamasına göre ilk üç arasında Güney Kore, Japonya, Finlandiya'nın yer aldığı görülmektedir (Schröder,2014.).

Bu ülkelerde öğretmenlik mesleği statüsü yüksek ve toplumda saygı gören mesleklerdir. Bu ülkelerden Finlandiya'da örneğin öğretmen eğitimi programının en önemli özelliği başlangıçta motivasyonu yüksek ve yetenekli öğrencileri programa kabul ederek öğretmen eğitimin kalitesini sürekli yüksek tutmayı başarmaktır (Malaty, 2006). Finlandiya'da öğretmenlik yüksek statüsü ve orta gelir seviyesinin üstünde bir meslek olup liseden mezun olan **en başarılı öğrencilerin** tercih ettiği programların başında gelir (Westbury et al., 2005; akt: Mete,2013). Genel ya da mesleki ortaöğretim kurumlarını bitirip üniversite giriş sınavından (*matriculation*) başarılı olan bir öğrenci, öğretmen eğitimi veren bir programa kabul edilebilmesi için üniversiteye göre içerikleri değişmekle birlikte başvurduğu üniversiteden yazılı, yetenek testi, bireysel mülakat ve grup tartışmalarını kapsayan bir değerlendirme sürecinden geçirilmektedirler. (Malaty, 2006; Aras ve Sözen, 2012; Polat ve Arabacı, 2012). Yapılan sınavda öğrencilerin bilgiyi araştırma, eleştirel açıdan düşünüp yorumlama, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme, kendi fikrini oluşturma, savunma ve sentez yapma yetenekleri ölçülürken; **mülakat aşamasında** ise adayın karakteristik özellikleri, öğrenme ve geliştirme kapasitesi bakımından programa ve eğitim alanına uygunluğuna bakılmakta, **son aşamada** da adaylardan örnek bir ders anlatması veya grup tartışmasını yönetmesi istenerek onların sosyal yönü, konuşma, sunum ve yönetim yetenekleri ölçülmektedir (Eraslan,2009). Adaylar bu sınavlardan aldığı puanların ortalamalarına göre öğretmen yetiştiren fakültelere kabul edilmektedir. Öğretmenlik eğitimi veren programlara başvuran adayların sadece % 15'i kabul edilmektedir (Eraslan, 2009; Çobanoğlu ve Kasapoğlu, 2010; Gísladóttir & Jóhannsdóttir, 2010; akt: Mete,2013). Bu nedenle de denilebilir ki öğretmen niteliği artmakta ve öğrencileri de bu bağlamda başarılı olabilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında Finlandiya'da daha öğretmen adayları belirlenirken öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ve mesleğe yönelik ilgi ve tutumlarının belirlenmesi önemli

görüldüğü söylenebilir. Bu görevi üstlenecek bireylerin, başarılı olabilmesi için mesleklerini algılama biçimlerinin olumlu olması gerekmektedir.

Bu nedenle öğretmen yeterlikleri değerlendirilirken öğretmen adaylarının mesleğe yönelik ilgi beklenti ve becerilerine yönelik çalışmaların meslekte sağlayacakları başarıyı yordamaya ışık tutarak öğretmenlik mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

1. Öğretmenlik yalnızca öğrenme ve öğrendiklerini aktarma mesleği değildir. Kabiliyet, ilgi, istek ve sorumluluk gerektiren bir meslektir.
2. Öğretmen adaylarının seçimi ve atanma süreci öğretmenlik eğitimi anlayışına uygun değildir.
3. Öğretmen adaylarına verilen eğitimin kalitesinden bağımsız olarak öğretmenlik eğitimi kazandırılabilir özellikler yanında kişisel özelliklerin etkisi ile anlam kazanır.

ÖNERİLER

1. Öğretmen adayları yapılan merkezi sınav yanında mesleğe karşı ilgi, istek ve becerilerin değerlendirileceği bir yetenek sınavı ile seçilmeli; emek, zaman ve sermaye kaybı azaltılmalıdır.
2. Öğretmen adayları hedef grubu öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine hitap edebilecek yeterliklere sahip olan adaylar içinden seçilmelidir. Örneğin sınıf öğretmeni olacak adayların oyun çağı çocukların bu özelliğini işe koşabilmesi için dili kullanma becerisi, motor beceriler ve müziğe yatkınlığı dikkate alınmalıdır.
3. Öğretmenlerin bu becerilerinin nasıl belirleneceğine ilişkin öğretmenlik eğitimi alanında çalışan bilim insanları kültürel dokunun da dikkate alındığı bir seçim süreci konusunda çalışmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Babadoğan, C.(2009). İngilizce öğretmenlik sertifika program) öğrencilerinin öğrenme tercihleri. *İlköğretim Online*, 8(2), 520-533, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Canbulat, M. ve Kutluca Canbulat, A. (2013). *Avusturya ve Türkiye’de öğretmen adayı belirleme süreci*. 22. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Osmangazi Üniversitesi Eskişehir.
- Çimer, A.(2010). *Öğretmen eğitiminde gelişmeler ve uygulamalar. Eğitim bilimine giriş*. içinde (Ed) Nevin Saylan. Anı Yayıncılık Ankara.
- Ekici, G. (2013).Öğretmen adaylarının öğrenci başarısından sorumluluk algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim. Cilt:38 Sayı:169*
- Eraslan, A. (2009). Finlandiya’nın PISA’daki başarısının nedenleri: Türkiye için alınacak dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED). Cilt 3, Sayı 2, Aralık 2009, sayfa 238-248.*
- Mete, Y.A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya’ da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12 Fall 2013, p. 859-878.*
- Okpala, C. O., & Ellis, R. (2005). The perceptions of college students on teacher quality: a focus on teacher qualifications. *Education*, 126(2), 374-383.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008).Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl/Year: 2008 " Cilt/Volume: 5 Sayı/Issue: 9*
- Karaman, N .(2008). *Öğretmenlerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte beklenenleri nelerdir?* Yüksek Lisans Dönem Projesi. Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı.
- Karakütük, K. (2006). *Eğitimin ekonomik temelleri*. (Eğitim bilimine giriş. Ed. Veysel Sönmez). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schröder, C. (2014). Almanya’daki Göç tartışmalarında dil çeşitliliği ve dil. *Die Gaste.Sayı:30 Ocak-Şubat 2014*
- Sünbül, A. M. (2001) Bir meslek olarak öğretmenlik. *Öğretmenlik mesleğine Giriş* içinde (Edit: Ö. Demirel-Z. Kaya) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara Seçkin Yayıncılık.

An Assessment Related To Instructors Views about Teachers Eligibility and Teacher Candidates' Selection Process

Ayşe Nur KUTLUCA CANBULAT²

Summary

INTRODUCTION

Teaching is a profession has too much duties and responsibilities compared to other professions. Because teachers give direction to the future through their trained individuals. Therefore, the roles and responsibilities of this profession to fulfill in the best way are expected from individuals who will assume this profession. Teaching profession requires how to teach as the students understands besides knowledge of the subject matter.

Slavin (2003) stressed that quality teachers need to know their subject matter, how to motivate children, how to use class time effectively, and how to respond to individual differences. Quality teachers know their subject, and possess the verbal ability to transfer their knowledge to their students (Sadker & Sadker, 2003; cited; Okpala and Ellis ,2005).

In Turkey, teacher candidates selected by are placed on education faculties by student selection and placement center (ÖSYM). In this selection process, while candidate's test scores are taking into account candidate's personal characteristics and suitability for teaching profession are neglected.

PURPOSE

In this study a teacher candidate's susceptibility to the teaching profession and whether each candidate would have teacher competencies and skills at the end of the teacher training program were investigated according to the instructors. Despite having responsibilities for educating candidates instructors cannot participate the teacher candidate's selection process. Thus, instructors' views about teacher candidates' teacher characteristic and competences were consulted.

METHOD

The research is a descriptive study based on screening model. Data were collected through structured interview form which used in qualitative research. For this purpose, 20 instructor specialized in the field of teacher training at two state universities' education faculties were interviewed regarding the suitability of teacher candidates to the teaching profession. Instructors were coded as coded Ö1.....Ö20 and their views were presented according to these codes.

The following questions were asked to the instructors:

1. Do you think teacher candidates educated in education faculties have necessary qualifications and competencies related to teaching profession? Why?
2. Can teacher qualifications be created during 4 years of education program? Why?
3. Does any case that you cannot find solutions?
4. If you involved in the teacher candidates selection process, what features would you like to see in candidates?

² Assoc. Prof., Akdeniz University, Faculty of Education, aysenur.canbulat@gmail.com

Responses of instructors were coded for the purpose of the research. While creating categories code similarities, differences and relationships were considered and each category's repetition frequency were found and shown in table.

FINDINGS

1. According to the instructors, teacher candidates who interest the teaching profession and have sense of responsibility are more successful.
2. Teacher candidates selection process and the appointment process are not eligible for teaching profession understandings because not to allow to recognize the individual characteristics of the teacher candidates.
3. Regardless of the quality of education given to the teacher candidates, teaching profession can be imparted by the personal characteristics of the teacher candidates.

RECOMMENDATIONS

1. Teacher candidates should be selected by an ability tests included vocational interests, aspirations and profession skills besides the examinations performed by SSPC (OSYM). Thus, labor, time and capital loss should be reduced.
2. Teacher candidates should be selected from applicants who have competencies related to the children's developmental characteristics and age. For example, if a candidate wants to be a classroom teacher, he/she should have susceptibility to music and motor skills because of their students are game age children.
3. Scientists who are the education specialists should work about how teacher candidate selection application should be.